

T Á J É K O Z T A T Ó

A közigazgatási hatósági eljárásról és szolgáltatásról szóló 2004. CXL tv. hatálybalépéséről és fontosabb rendelkezéseiről

Különösebb visszhang nélkül maradt az a tény, hogy a magyar országgyűlés 2004. decemberében, tehát már több mint fél éve új szabályozással „váltotta fel” a 2 év híján fél évszázadon át szolgáló, és az államigazgatási eljárást általánosan szabályozó 1957. évi IV. törvényt.

A változás jelentős, az új szabályozás indokai pedig nyomósak. Ilyenek például: a rendszerváltás, a közigazgatási intézményrendszerben bekövetkezett jelentős változások leképezése, a demokratikus jogállamiságból következő elvárások teljesítése, mint például a jogbiztonság, a kiszámíthatóság, vagy az ügyféli jogok érvényesítésének garantálása. Az okok között szerepel természetesen hazánk uniós csatlakozása, amiből következően, mint tagállamra, ránk is kötelezően vonatkozik számos európai uniós norma, valamint tartalmi követelmény.

A jogalkotás céljai között szerepelt az általános szabályozás elsődlegességének erősítése, a korszerű technika alkalmazásának bevezetése. Fontos cél annak elérése is, hogy bizonyos korábban is meglévő jogok - amelyek a kellően részletező szabályozás hiányában - nem ritkán papíron maradtak, a hatálybalépést követően ténylegesen és kikényszeríthetően gyakorolható jogokká váljanak. Az új törvény nagy súlyt fektet a pontosabb és részletezőbb meghatározásokra, valamint garanciák kiépítésére.

Mindez az eljárás szereplőinek érdekét szolgálja, mert a követelmények pontos, kellően részletezett meghatározása a megismerés, valamint a kikényszeríthetőség előfeltétele is. Ugyancsak fontosnak tartották a jogszabály-előkészítés során az eljárás hatékonyságának növelését. Ezt a célt szolgálja többek között a nem megfelelően együttműködő szereplőkre vonatkozó felemelt eljárási bírság összeg, vagy a rendőrség szélesebb körű közreműködése az eljárás eredményességét szolgálva. A fegyelem kívánatos erősítésének egyik eszköze, hogy 2008. január 1-től közigazgatási végrehajtó szolgálat kezdi meg működését. Ezek a szolgálatok kistérségi központokban működnek majd, a megyei fővárosi közigazgatási hivatalok vezetőinek irányítása alatt. Egyértelmű a cél: profi végrehajtó szervezet kialakítása és színvonalas működtetése, s ezzel az eljárás eredményességének növelése, ami végső soron mindannyiunk érdekét szolgálja.

Az új törvény központba állítja, és követelményként fogalmazza meg a szolgáltató közigazgatás gyakorlatát, és ezen belül az ügyfelekkel való folyamatos és érdemi párbeszéd, valamint együttműködés megvalósítását.

Ez a törvény természetesen általános eljárási szabályokat és követelményeket fogalmaz meg, de azzal az igénnyel, hogy a magasra tett mércét átvegyék a különös eljárási jogszabályok is. Csak példaként említve az itt megfogalmazott alapelveket, alapvető rendelkezéseket, ügyféli jogokat és a hatóság oldalán jelentkező kötelezettségeket a különös eljárási jogszabályoknak is tiszteletben kell tartani, tehát ezeket a tartalmi előírásokat, alapvető rendelkezéseket érvényesíteniük kell.

Ebből következően e törvény alapján számos jelentős végrehajtási jogszabály születik a közeli hónapokban, valamint 100-nál több központi jogszabály is átdolgozásra szorul ez év november 1-ig. Felül kell vizsgálni és módosítani kell a kapcsolódó eljárási szabályokat tartalmazó önkormányzati rendeleteket. Ez pedig annyit jelent, hogy egy kisebb fajta forradalom zajlik a közigazgatási eljárások területén. Megkezdődött az eljárások szükséges reformja, sőt beindult az érintett vezetők és munkatársak alapos felkészítése, kiképzése is. Valamennyi közreműködő felelősnek érzi magát azért, hogy a közigazgatási hatóságok legkésőbb 2005. november 1-ig a legjobb formájukat hozzák, és érdemben felkészültek legyenek az új szabályok korrekt alkalmazására, illetve az új jogintézmények működtetésére.

Mindezek ismeretében még érdekesebb a bevezetőben említett visszhang nélküliség, hiszen a szabályozás (szabályozások) több millió állampolgár, gyakorlatilag mindannyiunk helyzetét, valamint az itt működő gazdálkodó szervezeteket, (legyenek azok hazaiak, vagy külföldiek) közvetlenül érintik. Alapvető követelmény az, hogy az érintettek tudjanak az új átfogó szabályozásról, a 2005. november 1-én hatályba lépő 2004. évi CXL törvényről. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályait szám szerint 189 §-ban felvonultató, az eljárások alaphangját megadó új törvény alaposan megváltoztatja az ügyfelek lehetőségeit, eljárásbeli jogait, a hatóságok és az ügyfelek kapcsolatait.

Jó tudni tehát az új lehetőségekről és persze a fontosabb konkrét rendelkezésekről is. Ez az ismertetés a törvény legfontosabb rendelkezéseire vonatkozik, ezen belül kiemelten elemzi az ügyfelek új, vagy a korábbihoz képest bővebben, részletesebben meghatározott jogait, ezzel kíván segítséget nyújtani az olvasóknak - a jelenlegi, vagy jövőbeni ügyfeleknek - az új helyzet előnyeinek kihasználásához.

Alapelvek, alapvető rendelkezések

A hatóság köteles megtartani, illetve megtartatni a jogszabályok rendelkezéseit. Hatásköre gyakorlása során igazodnia kell a jogszabályokban foglalt célokhoz, mérlegelésnél, illetve méltányosságnál pedig a jogalkotó szempontjaira, illetve az ügy egyedi sajátosságaira egyaránt figyelemmel kell lennie.

A törvény tiltja a hatáskörgyakorlással való visszaélést, ugyanakkor előírja a szakszerű és egyszerű eljárást, és az ügyféllel való együttműködést.

A hatóságnak eljárása során mindig védenie kell az ügyfél jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogait. A hatóságot csak jogszabály hatalmazhatja fel mérlegelési joggal, melynek egyúttal meghatározza szempontjait, valamint korlátait is.

Az eljárási törvénynek a **szakszerűséggel** kapcsolatos követelménye megítélésem szerint számos területen további feladatokat ad a jogalkotó szervek számára. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a szakszerűség személyi és egyéb feltételei nem teremthetők meg minden egyes közigazgatási munkahelyen. A bonyolultabb, magasabb felkészültséget és hosszabb szakmai gyakorlatot kívánó ügyekben - ha ezt a követelményt teljesíteni akarjuk – a jogalkotónak differenciáltan kell meghatározni a hatáskörgyakorlás végpontjait. Ez annyit jelent, hogy a bonyolultabb ügyeket például nem minden polgármesteri hivatalban, hanem például a kistérségek székhelyén működő hivatalokban lehet intézni, mert csak így teremthetők meg a szükséges feltételek.

A megkívánt **gyorsaságot** részben a korszerű eszközök használatával, az elektronikus ügyintézés mielőbbi megindításával és hatókörének bővítésével kell majd elérni, részben pedig a köztisztviselő jobb felkészítésével, továbbképzésével ügymenet-modellek kidolgozásával, és nem utolsósorban a munkafegyelem erősítésével.

A munkafegyelem tágabban értelmezendő, ide tartozik ugyanis az **ügyintézői fegyelem**, azaz annak biztosítása, hogy az ügyintéző a beadvány beérkezését követően haladéktalanul ismerje meg annak tartalmát, állapítsa meg, hogy minden szükséges melléklet rendelkezésre áll, ha nem, intézkedjen a hiánypótlásra, és nyilvánvalóan e szakaszban vizsgálja a hatáskört, illetékességet és a joghatóságot is. (A joghatóság új intézmény, új fogalom, és annak megválaszolására szolgál, hogy a magyar állam szervei mikor és mely ügyfelek ügyében jogosultak eljárni.)

A 15, a 30, vagy a 60 napos ügyintézési határidő mostantól a törvény által szakaszolt, így a köztisztviselő a jogszabály által diktált ütemben köteles az ügyekkel foglalkozni. Nem kerülhető meg itt annak kiemelése, hogy a törvény szemléletváltozást ír elő.

A korábban sem igaz alá-fölérendeltség helyett a mellérendeltségre és az együttműködésre van szükség. A nem mindig elég szép és kultúrált hivatali nyelv helyett pedig az udvarias, az ügyfél tiszteletét kifejező stílust kell meghonosítani az eljárásban.

Az ügyfeleket megilleti a **törvény előtti egyenlőség, az indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélküli ügyintézés. Az egyenlő bánásmód követelményeit mindig meg kell tartani.** Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az eljárás lezárása után mindenki azonos lehetőségben részesül, azonos jogokkal rendelkezik, hanem azt jelenti, hogy azonos tényállás, azonos körülmények mellett nem szabad az egyes emberek, vagy gazdálkodó szervezetek között indokolatlan különbséget tenni.

Az ügyfeleket feltétlenül megilleti a **tisztességes ügyintézéshez, valamint a határidőn belüli ügyintézéshez való jog,** és természetesen megfelelő körben az **anyanyelv használati joga.**

Előrelépés ügyfél szempontból, hogy a korábbi államigazgatási jogkörben okozott kár jogintézménye helyébe egyszerű szabály lépett: a hatóság a nem jogszabályszerű eljárással **az ügyfélnek okozott kárt a polgári jog szabályai szerint téríti meg.** A változás lényege a korábbi szabályozás bonyolult volt, és számos feltétel kellett a kártérítési felelősség megállapításához, 2005. november 1-től viszont egyedül a polgári jog szabályait kell alapul venni. Ez jelentős lépés a hatóság és az ügyfél viszonyában, a mellérendeltség irányába.

Külön kell szólni figyelemfelhívásként a **tisztességes ügyintézéshez** való jogról. Rendkívül ritka, talán elő sem fordult a hatályos joganyagban, hogy jogszabály olyan fogalmakat, mint tisztesség, megbízhatóság alkalmazott volna. Itt és most megtörtént, ami nagyon fontos előrelépés, mert ez a kifejezés végső soron képes meghatározni az egész eljárást, beleértve a döntéshozatalt is. Ahogy az üzleti életben szerencsésebb történelmű országokban már régen jelentős értéket képvisel a tisztesség, a tisztességes üzletkötés, Japánban például szívesen és gyakran mellőzik a szerződések írásba foglalását is, mert az adott szó kötelez, a tisztesség kötelező. E nélkül az üzleti partner nem létezhet. Most valami ilyen követelmény épült be a közigazgatási eljárásba, s ennek csak örülni lehet, valamint segíteni mind a hatóság, mind az ügyfelek oldaláról ennek érvényesülését.

A közigazgatási **hatóság feladata biztosítani azt, hogy az eljárás résztvevői jogaikról, kötelezettségeikről tudomást szerezzenek, valamint köteles előmozdítani az ügyféli jogok gyakorlását.** Tudott dolog, hogy az ügyfelek döntő többsége megfelelő jogi képviselő nélkül személyesen, vagy esetleg meghatalmazotton keresztül jár el ügyeiben.

Nyilvánvaló, hogy ennek során komoly károk vagy hátrányok érhetik a hiányos, vagy hiányzó jogismeret miatt. **A törvény** ezt nem engedi meg, hanem egyértelműen **előírja a megfelelő kitanítást**, a pontos korrekt tájékoztatást. Ennek módja sokféle lehet, egyedi ügyekben személyes tájékoztatás, nagy számban előforduló ügyekben viszont az elektronikus tájékoztatás, a hirdetmény, különböző tájékoztató és szóróanyagok.

Igaz az, hogy a törvény csak jogi képviselő nélkül eljáró ügyfélnél teszi kötelezővé ezt az érdemi kitanítási kötelezettséget, ami egyébként magába foglalja a mulasztások következményeire való figyelmeztetést is, de jogi képviselő esetén sem kizárt ez a feladat. Lehetséges ugyanis, hogy az eljárás annyira bonyolult és speciális, hogy a jogi képviselő számára is meg kell adni a hatóság részéről a szükséges fogódzkodókat.

Az egyszerűség követelményéről már volt szó, ezért írja elő a törvény, hogy egyes eljárási cselekmények törvényi, illetve rendeleti szabályozás hiányában jogszabályban meghatározott módon elektronikus úton is gyakorolható. Erre a korszerű módszerre egyébként az eljárási törvény külön fejezetet szán. Nem szabad elfeledkezni arról, hogy a modern elektronikus kapcsolatok arra is lehetőséget nyújtanak, hogy a nap 24 órájára megnyújtsák a kommunikáció lehetőségét. Példa elektronikus levél.

Külön kell foglalkozni a **nyelvhasználattal**, ahol a szabályozás szintén változott, e szerint az eljárás hivatalos nyelve a magyar, de a kisebbségi települési önkormányzat képviselő-testülete rendeletben, illetve az országos kisebbségi önkormányzat testülete meghatározhatja a magyar melletti másik hivatalos nyelvet. Kisebbségi szervezet, illetve nemzeti és etikai kisebbséghez tartozó személy mind szóban, mind írásban használhatja az adott kisebbség nyelvét. Ilyenkor kérelmére a kisebbség nyelvén megfogalmazott beadványt erre a nyelvre lefordított határozattal kell elbírálni. Természetesen úgy, hogy a magyar nyelven meghozott határozat kerül lefordításra, és hogy kétség esetén a magyar nyelvű szöveg számít hitelesnek.

A szabály egyszerű és közérthető. Nyilvánvalóan területenként eltérően, de nem ritkán lesz ilyen megoldásra igény. Ebből következik, hogy az előírás teljesítésére a hatóságoknak fel kell készülniük, például az adott településen ismert és tolmácsolásra vállalkozó személyek listába foglalásával, valamint a szakfordítók és tolmácsok elérését lehetővé tevő kapcsolási számok összegyűjtésével és az ügyintézők rendelkezésre bocsátásával. Természetesen nem mindig lesz szükség tolmácsra, vagy szaktolmácsra, várhatóan gyakoribb lesz az, hogy alap- vagy középfokú nyelvtudással megoldható a feladat.

A nyelvhasználatra azonban még további szabályozás is vonatkozik, miszerint, ha nem magyar állampolgárságú személy ügyében **azonnali intézkedéssel** járó eljárás indul, vagy az ügyfél azonnali jogvédelmet kér, akkor a magyar közigazgatási hatóságnál a **nyelvismeret hiánya miatt nem érheti őt joghátrány**.

Ha az intézkedés nem tartozik az előbbi körbe, akkor a magyar nyelvet nem ismerő, nem magyar állampolgár a fordítási és tolmácsolási költség viselése mellett kérheti, hogy a hatóság bírálja el az anyanyelvén, vagy közvetítői nyelven megfogalmazott kérelmet.

Az ügyfél fogalmának meghatározása garanciális jelentőségű. A törvény szerint ügyfél az a természetes, vagy jogi személy, további jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek (amelynek) jogát, jogos érdekét, vagy jogi helyzetét az ügy érinti, akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak, illetve akire (amelyre) nézve – tulajdonát, jogait és vagyontárgyait is ideértve – a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz.

Eltérő szabályozás hiányában a létesítmények engedélyezésénél ügyfélnek minősül a hatásterületen lévő valamennyi ingatlan tulajdonosa, és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett használója.

Hatásterület:

Az, amelyre a tervezett létesítmény, vagy tevékenység rendes üzemvitel mellett folyamatosan, vagy rendszeresen számottevő mértékű hátrányos fizikai hatást gyakorol. Ez merőben új szabályozás és nagy segítséget jelent az ügyféli pozíció, mert így lehetőség nyílik az ügyféli jogok teljeskörű gyakorlására.

Ugyancsak új a **jogutódlás** bevezetése a hatósági eljárásban. Ez annyit jelent, hogy ha jogszabály másként nem rendelkezik, vagy az ügy jellege nem zárja ki, a hivatalbóli eljárásban a kieső ügyfél helyébe annak polgári jogi jogutódja lép, és őt fogja terhelni a kötelezettség, vagy ő gyakorolja a jogosultságot (például örökös). Kérelemre indult eljárásban a jogutódlás kizárólag a jogutód kérelme alapján következik be.

A törvény a korábbinál jóval nagyobb súlyt ad a megfelelő **adatvédelemnek**. Előírja, hogy a hatóság köteles gondoskodni a törvény által védett titok, valamint a hivatás gyakorlásához kötött titok megőrzéséről, illetve a személyes adatok védelméről. Persze a hatóság jogszabályi keretek között megismerheti a védett adatokat, illetve a személyes adatokat és kezelheti is azokat. Ez a jogot csak törvény korlátozhatja, s ha ilyen nincs, az ügyfél nem akadályozhatja a hatóságot az üzleti könyvek és a tényállás tisztázásához szükséges más iratok átvizsgálásában.

Védett adat, hivatásbeli titok, és személyes adat csak akkor továbbítható más szervhez, ha ezt törvény engedi, vagy ha ehhez az érintett közvetlenül hozzájárul.

Az elsőfokú eljárás

Ez a közigazgatási hatósági eljárás legfontosabb szakasza, ami **kérelemre, vagy hivatalból indul**. A hatóság köteles megindítani az eljárást, ha jogszabály előírja, ha felügyeleti szerve utasítja, vagy bíróság kötelezi, illetve ha életveszéllyel, vagy súlyos kárral fenyegető helyzet jut a tudomására.

Teljesen új szabály következik, mely szerint ha törvény, vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik az eljárás megindításáról, az **ismert ügyfelet (ügyfeleket) a megindítástól, illetve a kérelem beérkezésétől számított 5 napon belül értesíteni kell**. Az értesítés tartalmazza az ügy számát, a megindítás napját, az ügyintézés határidejét, az ügyintéző nevét és elérhetőségét. Itt tájékoztatja a hatóság az ügyfelet az iratokba való betekintés és a nyilatkozattétel lehetőségéről, illetve az elektronikus ügyintézés, s ha van, az elektronikus tájékoztatási szolgáltatás elérhetőségéről. Kérelemre indult eljárásnál közölni kell a kérelmező ügyfél nevét is. Jelentős számú ügyfél esetén a tájékoztatás hirdetményi úton, vagy közhírré tétellel oldandó meg.

Fontos szabály, hogy az ügyfél kérelmére indult eljárásban, ha ezt az ügyfél külön kéri, kérelme beérkezésétől számított 5 napon belül a hatóság ugyancsak tájékoztatást küld részére az ügy azonosítóiról, a határidőkről, ügyintézőről, hivatali elérhetőségről. Elektronikus úton érkezett kérelemre ugyanilyen módon 3 napon belül kell válaszolni. Ebben az esetben természetesen fel kell tüntetni az elektronikus címet is.

Indokolt esetben egy alkalommal az ügyfél kérheti az eljárás felfüggesztését akkor, ha ezt jogszabály nem zárja ki, nincs ellenérdekű ügyfél, vagy a felfüggesztéshez hozzájárult, vagy az ellenérdekű ügyfél érdekét a felfüggesztést nem érinti. Erről a hatóság végzéssel dönt. Ilyenkor minden határidő megszakad, és a felfüggesztés megszűnésekor az ügyintézési határidő kivételével újra kezdődik.

Ügyintézési határidők és számításuk

Az ügyintézési határidő általában 30 nap, tehát nem változott. Ennél rövidebb határidőt bármelyik jogszabály, tehát akár önkormányzati rendelet is megállapíthat, mondjuk önkormányzati hatósági ügyekben, hosszabbat pedig kizárólag törvény, vagy kormányrendelet tehet lehetővé. Az általánosnál rövidebb határidőre példa a kiskorúak ügyében való intézkedés, melynek határideje 15 nap, de életveszély, vagy súlyos kárral fenyegető helyzetben a határozatot soron kívül kell meghozni.

Hosszabb határidőt tartalmaz viszont az építésügyi törvény, amely az építési engedélyezési eljárásnál 60 napos ügyintézési határidőt enged.

Fontos tudnivaló, hogy az előbb említett határidőkbe nem minden időtartam számít be, így különbség tehető az ún. bruttó és nettó ügyintézési határidők között. Szélsőséges esetben elképzelhető, hogy az eljárás már 5 hónapja elindult, s ennek ellenére az ügyintézési határidőből még csak néhány nap telt el. Hogyan lehetséges ez? Az ügyintézési határidőbe a törvény erejénél fogva nem számít be:

- a) a hatásköri vagy illetékességi vita egyeztetésének, illetve az eljáró hatóság kijelölésének időtartama
- b) a nemzetközi jogsegély eljárás időtartama, ideértve a magyar külképviseleti hatóságtól kért jogsegély időtartamát is
- c) a hiánypótlásra irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő
- d) a szakhatóság eljárásának időtartama
- e) az eljárás felfüggesztésének időtartama
- f) a 70.§ (1) bekezdésében szabályozott eljárás időtartama (5 nap)
- g) elektronikus ügyintézés esetén a 163.§ szerinti üzemzavar időtartama
- h) a kérelem, a határozat és egyéb irat hiteles fordításához szükséges idő.

A határidő számítása a kérelem beérkezésének, vagy az eljárás hivatalból történő megindításának napján kezdődik. A hatóság vezetője ezt a határidőt indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb 30, kiskorúaknál legfeljebb 15 nappal meghosszabbíthatja, természetesen az ügyfelek és érintettek egyidejű értesítése mellett.

Kiemelendő, hogy a törvényben rögzített határidőkön belül minél gyorsabban és a lehető legegyszerűbben kell az ügyeket érdemben megoldani és érdemi határozattal lezárni. Feltétlenül meg kell szüntetni a gyakran tapasztalható levelezgetést, amikor a hatóság a kérelem tárgyában hozandó érdemi döntés helyett ismétlődő levelező kapcsolatba bonyolódik az ügyféllel. Ez mindenképpen súlyos törvénysértésnek minősül, többek között azért, mert ezzel az eljáró hatóság megfosztja ügyfelét az alkotmányban rögzített jogorvoslathoz való jog gyakorlásától.

Ilyen esetben az a helyes eljárás, ha az ügyfél nyomban jelzi ezt a törvénysértést a felettes szervnek és kéri soron kívüli beavatkozását, intézkedését.

Az új törvény igen nagy súlyt helyez az egyszerű, gyors és fegyelmezett ügyintézésre, a garanciákra, illetve a felelősség érvényesítésére. Nézzük meg ezt közelebbről.

Eljárási kötelezettség

A **hatóság** a hatáskörébe tartozó bármely ügyben illetékességi területén **eljárni köteles**. Ha ennek a megszabott ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget, a felügyeleti szerv – kérelemre, vagy hivatalból – soron kívül, de legkésőbb a tudomásra jutástól számított 5 napon belül kivizsgálja a mulasztás okát, s egyúttal határidő tűzésével a mulasztó hatóságot 3 napon belül utasítja az eljárás lefolytatására. Ha ez eredménytelen, és a határidő eltelt, a felügyeleti szerv a mulasztóval azonos hatáskörű másik hatóságot jelöl ki, amely a rá irányadó ügyintézési határidő betartásával köteles érdemi döntést hozni.

A felügyeleti szervnek törvény által előírt kikerülhetetlen kötelezettsége, hogy ilyen **mulasztás** esetén a mulasztó hatóság vezetője ellen fegyelmi eljárást kezdeményezzen. A kezdeményezés alapján a fegyelmi eljárás megindítása kötelező.

Jól tudjuk, hogy a hatósági ügyek jelentős hányada ú.n. önkormányzati hatósági ügy, amelynek címzettje a képviselő-testület. A hatáskört önkormányzati rendeletben a közgyűlés elnökére, a polgármesterre, a főpolgármesterre, a részönkormányzat testületére, a képviselő-testület bizottságára, illetve törvényben meghatározottak szerint létrehozott társulásra ruházhatja át. Átruházás esetén rendes jogorvoslatnak helye van a képviselő-testülethez, ha viszont a képviselő-testület jár el, akkor csak bírósági út vehető igénybe jogszabálysértés esetén.

Kérdés, mi van akkor, ha a testület mulaszt egy önkormányzati hatósági ügyben? Ez esetben az ügyfél kérelmére, vagy akár hivatalból az illetékes közigazgatási hivatal vezetője felhívja a mulasztó testületet, vagy tisztségviselőt, hogy soron kívül, illetve a legközelebbi ülésen, de legkésőbb 30 napon belül határozzon. A hivatalvezető felhívásától számított 5 napon belül az ügyfelet tájékoztatni kell a döntés várható időpontjáról.

A törvényalkotó gondolt arra is, hogy a felhívás eredménytelensége esetén mi legyen a következő lépés. Ilyenkor az ügyfél vagy a közigazgatási hivatal vezetője, vagy a felügyeleti szerv kérelmére a megyei, illetve a fővárosi bíróság, mint közigazgatási ügyekben eljáró bíróság kötelezi a hatóságot az eljárás lefolytatására.

A mulasztások esetén a felügyeleti szerv az ügyfelet 3 napon belül értesíti a megtett intézkedésekről, továbbá kötelezően ellenőrzi azt, hogy a hatóság a felhívásra, illetve a kijelölt hatóság határidőn belül eleget tesz-e törvényben rögzített eljárási kötelezettségének.

Az új szabályok célja, hogy ha elő is fordulnak határidő-túllépések, azok minél gyorsabban és minél hatékonyabban megoldást nyerjenek. A jogszabály nem feledkezik el a mulasztó vezető, és természetesen mögötte a mulasztó köztisztviselő felelősségének érvényesítéséről sem.

A kérelem

A **kérelem** írásban nyújtható be a hatóságnál, de természetes személy ügyfél szóban is előterjesztheti. Életveszéllyel, vagy súlyos kárral fenyegető helyzetben azonnali intézkedésre van szükség, ezért a kérelem távbeszélő útján is a hatóság tudomására hozható. Ha az eljárási törvény lehetővé tette, hogy a kérelmet jogszabályban előírt nyomtatványon, vagy elektronikus ügyintézésnél elektronikus úrlapon nyújtsa be az ügyfél.

Kérelemre indult eljárásban az ügy ura, - amennyiben az eljárás hivatalból nem folytatható - mindvégig az ügyfél. Ebből következően kérelmét a határozat jogerőre emelkedéséig bármikor visszavonhatja. Változatlanul megmaradt az a követelmény, hogy a kérelmet tartalma szerint kell elbírálni, hiszen az ügyfél sokszor más elnevezést alkalmaz, s ezért az eljárásban őt hátrány nem érheti. Erre példa, ha az ügyfél a rendelkezésére álló 15 napon belül megfellebbezi az első fokon hozott határozatot, de a beadványt címében mondjuk panasznak nevezi. Ez nem adhat okot a kérelem elutasítására, a hatóság azt tartalma szerint fellebbezésnek fogja minősíteni, és így fogja elbírálni.

Természetes követelmény, hogy a kérelemhez csatolni kell a jogszabályban előírt mellékleteket, viszont könnyebbség, hogy az ügyféltől mellékletként nem lehet szakhatósági állásfoglalás csatolását kérni.

Rendkívül kedvező az ügyfelek számára a következő szabály: „**az ügyfél azonosításhoz szükséges adatok kivételével, az ügyféltől nem kérhető olyan adat igazolása, amelyet valamely hatóság jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell.**” További feltétel, hogy személyes adatok továbbítását csak törvény teheti lehetővé, vagy az ügyfél engedheti meg saját személyes adatának továbbítását.

A hatóság **szolgáltató jellegét** fejezi ki az az új szabály, hogy ha az ügyfél írásban kéri, hogy az eljáró szerv más hatóságtól szerezze be az általa megjelölt adatra vonatkozó igazolást, ennek a hatóság eleget tesz, az ügyfél az eljáró hatóságnál teljesíti, illeték, vagy igazgatási szolgáltatási díj fizetése utáni kötelezettségét, amit aztán átutal az igazolást kiállító hatóság részére.

Ha az ügyfél hiányosan nyújtotta be kérelmét, a beérkezéstől számított 8 napon belül hiánypótlásra kell őt felszólítani, és amint már ezt említettem, a hiánypótláshoz szükséges időtartam sem számít bele az ügyintézési határidőbe.

Képviselet

Az eljárásban gyakran nem tud az ügyfél személyesen részt venni, ilyenkor szükség lesz a **képviseletre**. Ezt elláthatja törvényes képviselő, meghatalmazott. Ilyen esetben a hatóság az eljáró személy képviseleti jogosultságát megvizsgálja, és indokolt esetben írásbeli meghatalmazást kérhet.

Jogi személyek képviselőjénél, ügyvédnél, illetve ügygondnoknál a képviseleti jogosultság vizsgálata minden esetben kötelező. Indokolt esetben a hatóság visszautasíthatja a képviselőt, és ilyenkor felhívja az ügyfelet, vagy járjon el személyesen, vagy gondoskodjék a képviselet ellátására alkalmas, írásbeli meghatalmazással rendelkező képviselőről.

Hatósági közvetítő

Új jogintézmény, és egyben lehetőség a **hatósági közvetítő**. A törvény azt mondja, hogy ha a jogszabály lehetővé teszi, (és ugye tudjuk, hogy jogszabály a törvény, a kormányrendelet, a miniszteri rendelet, valamint az önkormányzati rendelet) a hatóság az ügy tárgyához igazodó felsőfokú végzettségű hatósági közvetítőt vehet igénybe, és erre az ügyfél is tehet javaslatot.

Ha a hatósági közvetítő mediátorként jár el, ennek keretében hiteles, szakszerű és közérthető tájékoztatást ad az ügyfelek számára az eljárás céljáról, annak várható következményeiről, illetve a kedvezőtlen változások megelőzésének, vagy mérséklésének lehetőségéről.

A tájékoztatási kötelezettsége kiterjed az irányadó jogszabályokra, valamint az azokból következtethető ügyféli jogokra is. Közvetít, s egyben az ügyfelek, valamint a hatóság együttműködésével segít megtalálni a kölcsönösen elfogadható megoldást. A hatósági közvetítő azzal is segíti az eljárást, hogy összegyűjti és rendszerezett formában a hatóság rendelkezésére bocsátja az ügyfelektől kapott észrevételeket. A hatósági közvetítők neve és elérhetősége a megyei, fővárosi hivatalok által vezetett nyilvántartásból állapítható majd meg, amely tartalmazza a személyazonosítókat, a képesítést, elérhetőséget és azt a tevékenységi kört, amelynek közvetítőként eljárhat. A részletes szabályokat még 2005. november 1. előtt kormányrendelet fogja megállapítani.

Kizárás

Az eljárásnak minden esetben pártatlannak kell lennie, tilos az indokolatlan megkülönböztetés. Ennek érdekében olyan vezető, vagy köztisztviselő nem vehet részt az eljárásban, akinek elfogulatlansága nem biztosított. Erre szolgál a kizárás intézménye, ami régi jól bevált alapokon nyugszik. E szerint nem lehet részt venni saját ügy, vagy hozzátartozó ügyének elintézésében. Másodfokon sem előkészítésben, sem a döntés meghozatalában nem vehet részt az, aki alsóbb fokon már betöltött ilyen szerepet, továbbá aki az ügyben tanúvallomást tett, hatósági közvetítőként, az ügyfél képviselőjeként, vagy szakértőként járt el.

Az eljárásban nem vehet részt ügyintézőként az, akitől nem várható el az ügy tárgyilagos megítélése. Ezt az ügyintéző jelezni köteles vezetőjének, ilyen okot az ügyfél is bejelenthet. Ennek alapján a hatóság vezetője szükség esetén más ügyintézőt jelöl ki, és egyúttal dönt arról is, hogy meg kell-e ismételni bizonyos, korábban már elvégzett eljárási cselekményeket. Ha nincs a szervezetben másik ügyintéző, az eljárásra jogosult ügyintézőt a felügyeleti szerv vezetője jelöli ki. Ha a kizárási jog a hatóság vezetőjével szemben merül fel, a felügyeleti szerv vezetője másik azonos hatáskörű hatóságot jelöl ki az eljárásra.

Nyilvánvalóan természetes az a követelmény is, hogy a hatóság saját ügyének elintézésében hatóságként nem vehet részt. Saját ügy pedig az, amikor a hatóságnak egyébként ügyféli jogállása van. (Ügyfél az, akinek jogát, jogos érdekét, vagy **jogi helyzetét** az ügy érinti, akit hatósági ellenőrzés alá vontak, illetve akire nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz.)

Szakhatóság

Egyáltalán nem ritka, hogy az eljáró hatóság nem rendelkezik az adott ügy elbírálásához szükséges speciális szakértelemmel. Ilyenkor lesz szükség a **szakhatóság** közreműködésére.

A szakhatóságot a hatóság keresi meg, amely aztán az ügyet lezáró döntésének meghozatalakor kötve van a hatásköre keretei között kialakított és jogszabályon alapuló állásfoglalásához. Előfordul, hogy a különböző szakhatóságok azonos kérdésekben ellentétes feltételt, vagy előírást fogalmaznak meg, ilyenkor álláspontjaikat általában 8 napon belül egyeztetniük kell. A szakhatóság állásfoglalását és azok indokait az előírásokat és feltételeket a szakhatóság megnevezésével az érdemi határozatba kell foglalni. Ha ez nem történt meg tökéletesen, a szakhatóság felügyeleti eljárást kezdeményezhet. Amennyiben a szakhatóság a rendelkezésére álló 15 napon belül nem adja meg állásfoglalását, abban az esetben az eljáró hatóság keresi meg a szakhatósági felügyeleti szervét és kéri intézkedését.

Az a szabály azonban 2005. november 1. után már nem alkalmazható, mely szerint ha „a szakhatóság határidőn belül nem nyilatkozik hozzájárulását megadottnak kell tekinteni.”

Nyilatkozattételi jog

Az eljárás során az ügyfélnek joga van ahhoz, hogy írásban, vagy szóban nyilatkozatot tegyen, de persze ahhoz is, hogy a nyilatkozatot megtagadja. Ha a tényállás tisztázása megköveteli, a hatóság az ügyfelet nyilatkozattételre hívhatja fel, amelyben közölni kell a felhívás nem teljesítésének következményeit. Az ügyfél törvénnyel, vagy kormányrendelettel kötelezhető az érdemi döntéshez szükséges adatszolgáltatásra, amely csak államtitok, vagy szolgálati titokra való hivatkozással tagadható meg. Változatlanul maradt az a szabály, hogy az ügyfél megtagadhatja a nyilatkozattételt akkor is, ha azzal saját magát, vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná meg.

A tanú is fontos szereplő lehet, itt az ismert szabályok nem változtak. Egy újdonság azonban itt is felbukkan a szabályozásban, még pedig a védett tanú fogalma.

Védett tanú

A törvény úgy szól, hogy a tanú erre irányuló és indokolt kérelme alapján, a hatóság vezetője elrendelheti a tanú személyazonosító adatainak zárt kezelését, ha valószínűsíthető, hogy tanúvallomása miatt súlyosan hátrányos következmény érheti őt. Ezt a rendelkezést alkalmazni kell a bejelentő személyére is. Ha megtörtént ez a vezetői intézkedés, akkor a személyazonosító adatokat az ügy iratai között lezárt és lepecsételt borítékban kell elhelyezni, amelynek felnyitására csak az ügy előadója, a hatóság vezetője, a felügyeleti szerve felhatalmazott dolgozója, illetve az illetékes ügyész és az eljáró bíró jogosult.

Ebben az esetben természetesen nem elegendő a személyi azonosítók ilyen kezelése, hanem az egész eljárásban úgy kell ezt a személyt kezelni, hogy az eljárás többi résztvevője ne tudja azonosítani. Ezért például a tanú meghallgatásán nem lehet jelen más, ha a tanú védett adatról tesz vallomást, továbbá, ha elrendelték adatainak zárt kezelését. Fontos annak megszervezése is, hogy az eljárás keretében a **védett tanú** és az eljárás egyéb résztvevői ne találkozhatnak. Például más időpontra kell őt idézni, külön kell megoldani vele kapcsolatban a helyszíni szemlét. Fontos az is, hogy az eljárás során keletkezett iratokba való betekintési jogot úgy kell biztosítani, hogy a védett tanú azonosítására alkalmas adatok, vagy nyilatkozatok ne jussanak más résztvevő tudomására.

Az ügyféli jogokhoz tartozik az is, hogy ha az eljárás bármely résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli, **tolmácsot** kell alkalmazni, kivéve, ha mindannyian beszélnek az adott esetleg közvetítő idegen nyelvet. Siket, vagy siket-néma esetében jeltolmácsot kötelező alkalmazni.

Eljárás akadályozása

Lehet az ügyfélre nézve is hátrányos, de mégis általában az ügyfelek érdekeit szolgálja, hogy a törvény pontosabban rögzíti az eljárás akadályozásának következményeit. Az új szabályok szerint a kötelezettség vétkes megszegése esetén eljárási bírság kiszabásának van hely, amelynek legkisebb összege esetenként 5000,-Ft, legmagasabb összege természetes személynél 500.000,-Ft, jogi személynél (szervezetnél) pedig 1 millió forint. Az eljárási bírság egyazon eljárásban, akár ugyanazon kötelezettség megszegése esetén is ismételt, tehát többször is kiszabható.

A törvény pontosan meghatározza a bírság kiszabásánál figyelembe veendő körülményeket. Ezek a következők:

- a) a jogellenes magatartás súlya, a felróhatóság mértéke
- b) az érintett vagyoni, jövedelmi helyzete
- c) az esetleges korábbi bírságolások száma és nagysága.

A hatóság akkor mérsékelheti a kiszabott bírságot, ha az ügyfél utóbb mégis eleget tesz kötelezettségének, ha viszont az ügyfél igazolni tudja mulasztását, vagy eljárását, akkor a bírságot megállapító végzést a hatóságnak vissza kell vonnia.

Valószínű, hogy sokakat vissza fog tartani az eljárás akadályozásától az a rendelkezés, mely szerint az, akinek jogellenes magatartása miatt eljárási cselekményt kellett megismételni, a hatóság a bírság mellett kötelezheti a felmerült többletköltséget megfizetésére is, ami nem egyszer igen jelentős összeg lehet.

Nagyszámú ügyfelet érintő eljárásban most bevezetett új intézmény a **közmeghallgatás**, amelyet vagy jogszabály előírása, vagy a hatóság erre irányuló szándéka esetén meg kell tartani. Ennek helyéről és idejéről általában hirdetményi úton, továbbá közhírré tétel útján kell tájékoztatást adni.

Ugyancsak az ügyfelek mellérendeltségi pozícióját erősíti az **egyezségi kísérlet**. A jogszabály elrendeli, a hatóságnak mielőtt dönt, meg kell kísérelnie az ellenérdekű ügyfelek közötti egyezség létrehozatalát. Ha az egyezségi kísérlet eredményre vezet, a hatóság határozatba foglalja és jóváhagyja az egyezséget, feltéve, hogy az megfelel a jogszabályoknak, nem sért közérdeket, vagy más jogát, jogos érdekét és kiterjed a teljesítési határidőre, valamint az eljárási költség viselésére is.

Az új törvény szerint is **együtműködési kötelezettség** terheli az ügyfeleket. Ez azt jelenti, hogy az eljárás teljes folyamatában partnerként az érdemi döntéshozatalt elősegítve működik közre. Előfordul azonban, hogy valaki szándéka ellenére is elmulaszt egy határnapot, határidőt. Annak érdekében, hogy e miatt indokolatlan hátrány ne érhesse, ilyen esetekben lehetősége nyílik az ú.n. **igazolási kérelem** előterjesztésére. Erről a kérelemről az a hatóság dönt, ahol a mulasztás történt, keresetindításnál pedig az eljáró bíróság.

Mulasztás igazolása

Igazolási kérelmet csak bizonyos időtartamon belül lehet előterjeszteni, még pedig az elmulasztott határnaptól, vagy az elmulasztott határidő utolsó napjától 8 napon belül. Persze ha a mulasztás később jut az érintett tudomására, akkor ettől az időponttól, akadályoztatása esetén pedig az akadály megszűnésének napjától kezdődik. Sokan tudják ezt, be is tartják és mégis elutasításra kerül igazolási kérelmük. A miertre meg van a magyarázat, miszerint nem tartották be azt a rendelkezést, hogy az igazolási kérelemmel együtt pótolni kell a mulasztást is, persze ha ennek feltételei még fennállnak.

Betekintési jog

Fontos az ügyfélnek az a joga, hogy betekinthesse az eljárás irataiba, személyesen, vagy írásban meghatalmazott képviselője útján. Kérhet másolatot, vagy kivonatot is, vagy készíthet is ilyet.

Ez a jog akkor megilleti, ha korábban az eljárásban nem vett részt. Akár például azért, mert az eljáró hatóság előtt nem volt ismert, hogy neki is ügyfél pozíciója van. Ugyanakkor az ügyfél konkrét megjelöléssel kérheti az ellenérdekű ügyfél iratbetekintési jogának kizárását személyes adatai, üzleti, vagy méltányolható magánérdekei védelmében. Jogi személynél ez a lehetőség csak az üzleti érdek védelmében kérhető. A betekintési jog megadásánál vagy megtagadásánál alapkérdés, hogy **mibe nem tekinthet be az ügyfél**. Nem tekinthet be:

- a) a döntés tervezetébe, a zárt tanácskozások jegyzőkönyveibe, a védett tanú adatait tartalmazó jegyzőkönyvbe,
- b) államtitkot, vagy szolgálati titkot tartalmazó iratba,
- c) egyéb törvény által védett adatot tartalmazó iratba,
- d) ha azt törvény zárja ki, vagy
- e) ha a védett adat ismeretének hiánya nem akadályozza őt e törvényben biztosított jogai gyakorlásában.

Az eljárási törvény új megoldása, hogy meghatározza azoknak a hatósági határozatoknak a körét, amelyek **közérdekűek** és így bárki által megismerhetők. Ilyenek például azok az ügyek, amelyeket közérdekű keresetindítással meg lehet támadni, vagy azok, amelyek a hatásterületen élő lakosság jelentős részét érintik, amelyek az épített és természeti környezet állapotát jelentősen befolyásoló tevékenységgel kapcsolatban hoztak.

Új elem, és ugyancsak az ügyfelek helyzetét erősíti, hogy ha az ügyben az ügyfél korábban már ismertetett előzetes értesítését mellőzték, akkor a hatóság a határozat meghozatala előtt és bizonyítási eljárás befejezését követően 5 napon belül értesíti az ügyfelet, hogy az iratokba való betekintés szabályait figyelembe véve megismerhesse a bizonyítékokat, 5 napon belül észrevételt tehesen, nyilatkozatot, vagy bizonyítási indítványt terjeszthessen elő.

Ez az értesítés csak akkor mellőzhető, ha az ügyfél már az eljárás során megismert minden bizonyítékot, és gyakorolhatta az előbb megjelölt jogait, vagy ha nincs ellenérdekű ügyfél és az ügyfél kérelme teljesül. A hatóság felhívásának teljesítése nem kötelező, ez egy lehetőség, ha az ügyfél nem él vele, e nélkül fogja a hatóság az eljárást befejezni.

A hatóság döntése

Fontos újítás, hogy a bírósági eljáráshoz hasonlóan itt is megjelenik a döntések kétfajta elnevezése. Az egyik az **érdemi döntés** neve: a **határozat**, a másik, az **eljárási** kérdésekben hozott **döntés** neve: a hatósági **végzés**.

Fontos lehetőség, hogy jogszabály mondhatja, hogy ha a hatóság nem hoz az előírt határidőn belül határozatot, akkor ellenérdekű ügyfél hiányában az ügyfelet megilleti a kérelmezett jog gyakorlása.

Felhívjuk azonban a figyelmet arra, hogy ez a lehetőség csak jogszabály konkrét rendelkezése alapján nyílhat meg valamikor a későbbiekben. Itt most csak az a fontos, hogy a törvény egyáltalán lehetőséget adott ilyen intézkedésre.

Amint arról már szó volt, a hatóság határozatba foglalja és jóváhagyja az **egyezséget** meghatározott előfeltételek teljesülése esetén. Arról még nem szóltunk, hogy az új törvény bevezetett egy vadonatúj intézményt, hatósági szerződés néven. Ha a jogszabály lehetővé teszi, az I. fokon eljáró hatóság a hatáskörébe tartozó ügy közérdek és ügyfél szempontjából kedvező előnyös rendezése érdekében határozat helyett az ügyféllel hatósági szerződést köthet. A törvény részletesen meghatározza a szerződéskötés feltételeit, a szerződés formáját, tartalmát és a szerződésszegés következményeit. Közülük csak a legfontosabbakat ismertetjük itt.

Hatósági szerződés

Hatósági szerződés csak írásban köthető. Ha az ügyfél ebben olyan kötelezettséget vállal, amelyre egyébként nem lenne kötelezhető, akkor nyilatkoznia kell arról is, hogy saját szerződésszegő magatartása esetén alá veti magát a jogkövetkezménynek, azaz a hivatalból való végrehajtásnak. Egyébként, ha az ügyfél a szerződésben foglaltakat megszegi, a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősül, s ebből következően a hatóság hivatalból intézkedik a végrehajtás elrendeléséről. Amennyiben a hatóság nem teljesíti vállalását és az ügyfél erre irányuló felhívása is eredménytelen, a szerződésszegés tudomására jutásától számított 30 napon belül az ügyfél a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhat.

A döntések közlése

A törvény részletesen szabályozza a döntés közlését, adott esetben a nyilvános közzététel módját. A határozatot az ügyféllel és mindazokkal közölni kell, akikre nézve jogot, vagy kötelezettséget állapított meg, illetve közölni kell az eljárásban részt vett szakhatósággal, más hatósággal, vagy állami szervvel. Az ügyfél kérheti azt, hogy a hatóság akkor is neki kézbesítse a döntést, ha az ügyben egyébként képviselője van. A döntés közlésének az a nap számít, amelyen azt kézbesítették, vagy szóban távközlési eszköz útján, illetve elektronikus úton azt közölték. Hirdetmény esetében a kifüggesztést követő 15. nap a közlés napja. Ha a postai kézbesítés során a címzett vagy meghatalmazott a küldeményt nem hajlandó átvenni, az irat a sikertelen kézbesítés napján kézbesítettnek tekintendő.

Ha az irat „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza, a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő 5. munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni. Ez az ú.n. **kézbesítési vélelem**. Természetesen ez ellen ellenbizonyításnak van helye. Erre egyébként a vélelem beálltáról történő tudomásszerzéstől számított 15 napon belül, de legkésőbb 6 hónapos jogvesztő határidőn belül van lehetőség.

A hatósági ellenőrzés

A törvény a korábbihoz képest részletesebben meghatározza a hatósági ellenőrzés fogalmát, azok lehetséges formáit és a lebonyolítás módját. E szerint a hatóság ellenőrizni köteles a jogszabályok betartását, valamint a hatósági határozatokban foglaltak teljesítését.

Ennek során az ügyféltől kérhet adatszolgáltatást, iratok bemutatását, tájékoztatást, illetve tarthat helyszíni ellenőrzést. A helyszíni ellenőrzés – és ez új vonás – a helyszínre, vagy a hatósági nyilvántartáshoz telepített, illetve a folyamatba épített ellenőrzési rendszerből nyert táv adatszolgáltatás útján is történhet. A hatóság nevében eljáró személy ellenőrzési jogosultságát igazolni köteles. Az ügyfelet a helyszíni ellenőrzésről kellő időben értesíteni is kell. Ez alól csak az kivétel, ha az értesítés veszélyeztetné az ellenőrzés eredményességét.

Mindezt úgy kell végezni, hogy az eljárás az ügyfél munkáját, tevékenységét lehetőleg ne akadályozza. Az ellenőrzés során a tényállás tisztázása szempontjából fontos iratokat, más tárgyi bizonyítékokat végzéssel lefoglalhatja. Az ügyfél kérésére a lefoglalt iratokról a hatóság másolatot készít, persze az ügyfél fedezi ennek költségét. A megállapításokról jegyzőkönyv készül, amelyből egy példányt az ügyfél kap meg. Ha az ellenőrzés megállapítja, hogy jogszabályban vagy hatósági határozatban foglalt előírásokat az ügyfél megsértette, akkor a következőkre jogosult:

- a) határidő megállapításával, jogkövetkezményre történő figyelmeztetéssel felszólítja a jogszabálysértés megszüntetésére
- b) ugyanebből a célból hivatalból megindítja az eljárást
- c) megkeresi a megfelelő hatóságot, illetve fegyelmi szabálysértési, büntető, polgári, vagy egyéb eljárást kezdeményez.

Jogorvoslatok

A határozatok ellen önálló jogorvoslatnak van helye, végzés ellen pedig akkor, ha erre törvény ad lehetőséget. A jogorvoslati eljárás lefolytatására az ügyfél, továbbá a rendelkező rész által érintett személy kérelme alapján kerülhet sor. Az ügyfél 4 fajta jogorvoslati eljárást indíthat. Természetesen mindegyiket a maga idejében. Ezek az alábbiak:

- a) fellebbezési eljárás
- b) bírósági felülvizsgálat
- c) újrafelvételi eljárás (új!)
- d) méltányossági eljárás (új!)

Hivatalból kerül sor a döntés felülvizsgálatára:

- a) a döntést hozó hatóság saját hatáskörében indított eljárás keretében
- b) felügyeleti eljárásban
- c) az alkotmánybíróság határozata alapján
- d) ügyészi óvás alapján

Összefoglaltan: a határozatok elleni önálló jogorvoslat általánosan alkalmazható eszköz, míg a végzések ellen önálló jogorvoslatra csak akkor van mód, ha azt törvény lehetővé teszi.

Fellebbezni ügyféli jog, és az I. fokú határozat ellen lehet, bármely okból, ha a döntést sérelmesnek tartja. A végzés megtámadható a határozat elleni fellebbezésben, továbbá ha az önálló fellebbezést a törvény engedi.

A fellebbezésnek a végrehajtásra halasztó hatálya van, kivéve ha a hatóság a határozatot azonnal végrehajthatónak nyilvánította. Erre akkor van törvényes lehetőség, ha:

- a) életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet megelőzése, elhárítása vagy káros következményeinek enyhítése miatt szükséges
- b) a közbiztonság fenntartása érdekében vagy fontos közrendvédelmi okból szükséges
- c) a végrehajtás késedelme jelentős vagy helyrehozhatatlan kárral járna
- d) a határozat valakinek a tartásáról vagy gondozásáról rendelkezik
- e) azt törvény honvédelmi, nemzetbiztonsági, közegészségügyi, járványügyi, munkabiztonsági, környezet- vagy természetvédelmi okból, továbbá a közérdekű közlekedési infrastruktúra kialakítása, illetve az energiaellátás folyamatos biztosítása érdekében lehetővé teszi.

Az ügyfél jogorvoslati kérelme alapján ha a döntés jogszabálysértőnek minősül az eljáró hatóság saját döntését módosítja, vagy visszavonja. Megteheti ezt akkor is, ha a döntés nem jogszabálysértő, feltéve, hogy a kérelemben foglaltakkal egyetért, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél.

Nagyon fontos a jogorvoslatra nyitva álló határidő szigorú betartása, mert a határidőn túli fellebbezést igazolási kérelem hiányában az eljáró szerv érdemi vizsgálat nélkül végzéssel utasítja el. A másodfokon eljáró szerv a fellebbezés alapján a döntést helybenhagyja, megváltoztatja, vagy megsemmisíti. Ha az ügyet lezáró döntéshez hiányoznak fontos adatok, akkor a hatóság a döntés megsemmisítése mellett új eljárásra utasítja az elsőfokú szervet, de megteheti azt is, hogy saját maga gondoskodik az adatok megszerzéséről.

A másodfokú döntést a fellebbezővel és mindazokkal közölni kell, akik az elsőfokú döntést megkapták és változatlanul maradt a szabályozás. A közlésről az I. fokú hatóság gondoskodik.

Az új eljárási törvény tehát nem változtatta meg alapjaiban a jogorvoslati eljárást, erre nem is volt szükség, de részletezte, illetve szabályozta a következőket:

- rögzítette, hogy mely elsőfokú végzések támadhatók meg önálló fellebbezéssel
- meghatározta a tanú, szakértő, tolmács fellebbezési jogait, valamint szabályozta ide kötve a részjogerőt. Ez utóbb annyit jelent, hogy a határozat meg nem támadott részei jogerősek, akár végrehajthatóak is lesznek, míg a megtámadott részek tekintetében folyik a jogorvoslati eljárás
- meghatározta az azonnali végrehajthatóság feltételeit.

Bírósági felülvizsgálat

Az új szabályozás szerint a másodfokon hozott határozat jogerős és végrehajtható. Ez jelentős változás a jelenlegi helyzethez képest, hiszen jelenleg a másodfokú döntés jogerős ugyan, de végrehajtani csak a bírói felülvizsgálatot követően lehet, kivéve az azonnali végrehajthatóság esetét. A korszerűsített szabályozás szerint az ügyfél 30 napon belül kérheti a jogerős határozat felülvizsgálatát az illetékes bíróságtól keresettel. Bírósági felülvizsgálatra csak akkor kerülhet sor, ha az ügyfél a fellebbezés jogát kimerítette, vagy a fellebbezést törvény kizárta. Ha bármelyik ügyfél keresetet nyújt be, erről a hatóság a többi ügyfelet értesíteni köteles.

A keresetlevélben az ügyfél kérheti a döntés végrehajtásának felfüggesztését, ez esetben amint erről a hatóság tudomást szerez, nem kezdhető meg, vagy nem folytatható a végrehajtás. Nincs helye azonban a végrehajtás felfüggesztésének akkor, ha a határozat polgári védelmi kötelezettséget állapít meg, vagy jogerős bírósági döntést hajt végre. Ha a bíróság jogszabálysértést talál, a döntést hatályon kívül helyezi és a hatóságot szükség esetén új eljárásra kötelezi. A bíróság csak törvényi felhatalmazás alapján jogosult a közigazgatási döntés megváltoztatására. A hatóságot a bíróság határozata, annak rendelkező és indokolási része köti, ami annyit jelent, hogy az új eljárásban a bíróság döntése szerint köteles mindig eljárni.

Újrafelvételi eljárás

Ha az ügyfélnek a határozat jogerőre emelkedését követően jutott tudomására olyan lényeges tény, adat vagy bármiféle bizonyíték, amely már a határozat meghozatala előtt is megvolt, akkor 15 napon belül újrafelvételi kérelmet nyújthat be, ha az új ismeretek szerint kedvezőbb határozat várható.

Az újrafelvételi kérelmet az első fokon eljáró hatóság bírálja el, és elutasítja akkor, ha annak benyújtására ne volt megfelelő törvényi alap, illetve ha az ügyfél által megjelölt ok nem teszi lehetővé a határozat módosítását, vagy visszavonását. Ha kedvező határozat születik, akkor intézkedni kell a korábbi határozat végrehajtásával kialakult helyzet rendezéséről, az alaptalan joghátrány megszüntetéséről és az okozott kár, valamint az eljárási költség megtérítéséről.

Méltányossági eljárás

Az ügyfél kérheti a nem jogszabálysértő jogerős határozat módosítását, vagy visszavonását, ha annak végrehajtása a határozat után bekövetkezett okból méltánytalanul súlyos hátrányt okoz és a végrehajtási eljárásban nincs lehetőség méltányosság gyakorlására. A jogszabály együttes feltételként határozza meg a következőket:

- a) az eljáró hatóság hatáskörét megállapító jogszabály ezt nem zárja ki
- b) nincs ellenérdekű ügyfél, vagy ha van, hozzájárul a határozat kérelemnek megfelelő módosításához
- c) a módosítás vagy visszavonás nem sért közérdeket, és jogerőre emelkedése óta egy év, vagy a határozatban megállapított teljesítési határidő még nem telt el.

Hivatalból lefolytatható felülvizsgálati eljárás

Ha a **hatóság** megállapítja, hogy a fellebbezés elbírálására jogosult szerv, vagy a bíróság által el nem bírált határozata jogszabályt sért, azt módosíthatja, vagy visszavonhatja. Erre általában csak egy ízben és egy éven belül van lehetőség. Ismételt intézkedésre van lehetőség alkotmánybírósági határozat, vagy ügyészi óvás alapján.

A **felügyeleti szerv** hivatalból megvizsgálhatja a hatóság eljárását, döntését, majd megteszi a szükséges intézkedést, felszámolja a jogszabálysértő mulasztást, gyakorolja felügyeleti jogkörét. A hatóság döntése csak akkor nem változtatható, illetve nem semmisíthető meg, ha:

- a) azt a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság érdemben elbírálta,
- b) semmisségi ok esetében a 121.§ (4) bekezdésében foglalt idő eltelt, ezzel az ügyfél jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogát sértené.
- c) kötelezettséget tartalmazó döntés jogerőre emelkedésétől, vagy a teljesítési
- d) határidő utolsó napjától számított 5 év eltelt,
- e) a jogszabály kizárja vagy feltételhez köti és a feltétel nem áll fenn.

Megsemmisítés esetén a hatóságnak intézkedni kell az addigi teljesítéssel kialakult helyzet rendezéséről és a költség megfelelő megtérítéséről. A határozat ellen jogorvoslatnak van helye.

Ha jogerős és végrehajtható, a bíróság által felül nem vizsgált határozatokról van szó, az ügyész jogszabálysértés esetén a határozatot hozó hatósághoz, vagy annak felügyeleti szervéhez óvást nyújthat be, amelyben indítványozhatja a végrehajtás felfüggesztését is, ami ilyenkor kötelező. A hatóság 8 napon belül köteles az óvást elbírálni, testületi szerve a legközelebbi ülésén, felügyeleti szerv pedig 30 napon belül.

Végrehajtás

2008. január 1-től a végrehajtás szervezeti háttere és tartalma jelentősen megváltozik. Létrejön a közigazgatási végrehajtó szolgálat, addig azonban a végrehajtás továbbra is az elsőfokú hatóság feladata marad, amit végzéssel rendel el. A törvény bőven szabályozza a végrehajtás területét, meghatározza a végzés kötelező tartalmi elemeit, bevezeti a késedelmi pótlékot, amelynek mértéke a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszerezésének 365-öd része.

Pénzkövetelésnél eddig a munkabérnek volt kiemelt jelentősége, erre vezették a végrehajtást, a jövőben a szabad rendelkezésű, pénzügyi intézménynél kezelt számlára vezetett végrehajtás lesz az elsődleges. A törvény kellő részletességgel szabályozza a munkáltatók és pénzügyintézetek vezetőinek felelősségét, ha nem teljesítik a hatóság intézkedését. Szabályozza a fizetési kedvezmény igénybe vételének módját és megjelöli a háttér jogszabályt, a bírósági végrehajtásról szóló törvényt.

Nagyon fontos az a szabály, hogy hivatalból indult, vagy folytatott eljárás esetén a végrehajtást ugyancsak hivatalból kell elrendelni. (Egyébként a jogosult kérelmére.)

A jelenlegi hatályos szabályozáshoz képest jelentős szigorítás, hogy a hatóságnak a kérelem beérkezésétől számított 5 napon belül el kell rendelni a végrehajtást. Hivatalbóli eljárás esetén a végrehajthatóság beálltát követő 5 napon belül. Ehhez tudni kell, hogy mikor hajtható végre a hatóság döntése.

A döntés akkor hajtható végre: ha a pénzfizetésre, valamely tevékenységre, vagy valamitől való tartózkodásra irányuló kötelezettséget állapít meg, az jogerős és a teljesítés határideje, vagy határnapja eredménytelenül telt el. Végrehajtható továbbá akkor is, ha a döntést fellebbezési jogra való tekintet nélkül végrehajtani rendelték, vagy biztosítási intézkedésként való alkalmazását rendelték el.

A végrehajtást elrendelő szerv vagy felügyeleti szerve végzéssel megszünteti a végrehajtást, ha az alapul szolgáló döntést visszavonták, vagy megsemmisítették, nincs jogutód, elévült a végrehajtási jog, a jogosult kéri a végrehajtás megszüntetését, végül, ha a végrehajtástól eredmény már nem várható. A végrehajtási jog sem korlátlan. A döntés jogerőre emelkedésétől vagy a teljesítési határidő vagy határnap utolsó napjától, határnapot követő naptól számított 5 év elteltével elévül, ami annyit jelent, hogy a végrehajtáshoz állami kényszer nem társulhat.

Nyugszik az elévülés a végrehajtás felfüggesztésének, a végrehajtási cselekmények foganatosításának, valamint a jelzálogjog bejegyzésének, illetve a fizetési kedvezmények időtartama alatt.

A végrehajtás elévülését bármilyen végrehajtási cselekmény megszakítja, s ezzel az elévülési idő újra kezdődik, de 10 év elteltével a határozat állami kényszerrel már nem hajtható végre.

Budapest, 2005. június 15.

Dr. Barkóczy Tamás
főosztályvezető

Ö S S Z E G Z É S

az alapelvekről és alapvető eljárási jogokról, valamint kötelezettségekről

Alapelvek	Alapvető eljárási jogok és kötelezettségek
1. a törvényesség elve 1.§ (1) bek.	1. tisztességes ügyintézéshez való jog 4.§ (1) bek. - a határidőn belüli döntéshez való jog - az anyanyelv használat joga - a nyelvi kiszolgáltatottság tilalma - kitanítási kötelezettség
2. a jogalkotói akarat érvényesítése a hatáskör gyakorlásánál, a mérlegelésnél és a méltányosság alkalmazásánál 1.§ (1)-(2) bek.: - a hatáskör célhoz kötöttsége - a hatáskör gyakorlásával való visszaélés tilalma - kötöttség a jogszabályban meghatározott mérlegelési szempontokhoz	2. a hatóság kártérítési kötelezése jogellenes eljárás vagy döntés esetén és kártalanítási kötelezettsége a jogszerű károkozásnál 4.§ (2) bek.
3. a szükségesség és arányosság a jogok korlátozásánál 1.§ (3) bek.	3. a jogorvoslathoz való jog 4.§ (3) bek.
4. jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok védelme 1.§ (4) bek.	4. iratbetekintési jog 5.§ (4) bek.
5. a törvény előtti egyenlőség és a diszkrimináció tilalma 2.§ (1)-(2) bek.	5. a védett titok megőrzése és a személyes adatok védelme a hatóság részéről 5.§ (4) bek.
6. a szabad bizonyítás 2.§ (3) bek.	6. az ügyfél nyilatkozattételi joga, igazmondási kötelezettség 51.§ (1) bek.
7. a törvény által korlátozott hivatalbóliség 3.§	7. a jóhiszemű eljárásvitel 6.§
8. az egyszerűség és a gyorsaság 1.§ (2) bek; 7.§	8. a költségtakarékos eljárás 7.§